

12.05.2014

Üniversitelerarası Üniversiteler Konseyi Başkanı Orhan Hikmet Azizoğlu Açıklaması

Uluslararası Üniversiteler Konseyi Kurucu Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Hikmet Azizoğlu, "Yargı, hukukun ötesine geçerek karar alıyor ve bu kararlar yine de bağlayıcı oluyorsa, böyle bir durumda rejimin işleyişi hukuk devleti ilkesinin tamamen dışında gerçekleşmiş olacaktır.

Uluslararası Üniversiteler Konseyi Kurucu Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Hikmet Azizoğlu, "Yargı, hukukun ötesine geçerek karar alıyor ve bu kararlar yine de bağlayıcı oluyorsa, böyle bir durumda rejimin işleyişi hukuk devleti ilkesinin tamamen dışında gerçekleşmiş olacaktır. Yargı, hukuk devletinde kendisinden beklenileni tam anlamıyla veremediğinden yapılması gereken reformların önemli bir ayağını oluşturmaktadır" dedi.

Yargı ile ilgili kamuoyunu meşgul eden konularda değerlendirmelerde bulunan Azizoğlu, "Çok partili siyasi hayat sonrası demokratik düzen çok uzun sürmemiştir. Kısa bir süre sonra gerçekleştirilen askeri darbe ile sekteye uğratılmıştır. Darbe sonrasında devlet yeniden yerel demokrasi anlayışıyla kurgulanmış ve yapılandırılmıştır. Bir yandan askeri/sivil bürokraside ve

üniversitelerde geniş kapsamlı tasfiyeler yapılırken, diğer yandan yeni Anayasa ile çok titiz biçimde bu yeni kurguya uygun bir devlet yapılanması oluşturulmuştur" dedi.

Devlet içindeki anti demokratik güç odaklarını oluşturan birim ve kişilere tepkisini dile getiren Azizoğlu, "Türkiye'de 1961 ve 1982 anayasa dönemi uygulamalarında anayasadan kaynaklanan nedenlerle insan hakları, demokrasi ve hukuk devleti ilkeleri ile çelişen önemli sorunlar ortaya çıkmıştır. Anayasa Mahkemesi göreve başladığı günden itibaren insan hakları ve demokrasi doğrultusunda hareket etmek yerine devleti koruyucu bir yaklaşım geliştirmiş; siyasal hayatın yapı ve işleyişine yönelik kararları sürekli tartışma konusu yapmıştır. Söz konusu sorunlu yaklaşım, 1982 Anayasası'nda da devam ettiği görülmektedir. 1982 Anayasası'nda bu noktada 1961 Anayasası'ndan en önemli farkı, devletçi/vesayetçi tercihi saklı değil, daha açık biçimde ifade etmiş olmasıdır. Zira 1982 Anayasası'nın gerek başlangıç kısmında ve gerek maddelerin kurgulanmasında, devlet ve devletin kutsallığı çok belirgin biçimde insan haklarının önüne geçirilmiştir" diye konuştu.

Azizoğlu, vesayetin haksız ve evrensel hukuka ihanet olduğunu belirterek, "Türkiye'de demokrasiye geçiş sonrasında yaşanan gelişmelere ve demokratik rejimin işleyişine bakıldığında göze çarpan önemli bir özellik 'vesayet' olduğu görülmektedir. Vesayet olgusu, hem askeri darbe ve muhtıralarda hem de 1961 ve 1982 Anayasalarının işleyişinde kendisini göstermektedir. Seçimle göreve gelen iktidarların 27 Mayıs 1960 ve 12 Eylül 1980'de gerçekleştirilen askeri darbeler ile devrilmesi ve 12 Mart 1971 ve 28 Şubat 1997 tarihlerinde iktidarları hedef alan muhtıralar, vesayet aktörlerinin gücünü göstermektedir. Sahip oldukları güç, vesayet aktörlerinin siyasi iktidarlar karşısında konumlarını pekiştirecek bir anayasal yapılanmayı da beraberinde getirmiştir. Vesayet bağlamında en önemli kurumlardan birisi Milli Güvenlik Kurulu olmuştur. MGK'daki en önemli ve anti demokratik yapılanmaların başında bu kurulda ana muhalefet partisinin temsil edilmemesidir. Türkiye'yi yönetmeye talip en yakın kurumun başkanı şu an bile MGK'da yer almıyorsa hangi evrensel hukuk ve demokrasiden bahsedebiliriz" dedi.

Türkiye'deki vesayet olgusu bağlamında silahlı kuvvetler dışındaki erkler ve bürokratik aktörler de unutulmaması gerektiğini hatırlatan Azizoğlu, "Bunlar içerisinde yargı özel bir önem taşımaktadır. Zira verdiği kararların bağlayıcı olması ve başka bir kamu erkinin denetimine tabi olmaması dolayısıyla yargı daha farklı bir konumdadır. Eğer yargı, hukukun ötesine geçerek karar alıyor ve bu kararlar yine de bağlayıcı oluyorsa, böyle bir durumda rejimin işleyişi hukuk devleti ilkesinin tamamen dışında gerçekleşmiş olacaktır. Nitekim Türkiye'de yüksek yargı organlarının, geçmişte Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'ın bazı kararlarında daha bariz biçimde görüldüğü üzere, söz konusu vesayetçi anlayış doğrultusunda hareket ettikleri ve kararlarını şekillendirdikleri pek çok örnekle karşımıza çıkmaktadır" dedi.

Azizoğlu, şunları kaydetti;

"Hukuk devleti ilkesinin esası, kamu erkini kullanan tüm kişi ve kurumların hukuka bağlı olmasıdır. Hukuk devletinde yasama ve yürütme ancak hukukun öngördüğü sınırlar dahilinde yetkilerini kullanabilir. Söz konusu erkler hukuka uygun olmayan tasarruflarda bulunduğu anda, yargı denetimi zorunlu bir mekanizma olarak devreye girer. Bu nedenle hukuk devletinde yargı denetiminin ve yargı erkinin siyasi sistem içerisinde özel bir konumu bulunmaktadır. Yargı, niteliği gereği hukuku ve insan hakları ilkelerini esas alarak karar vermek durumundadır. Gerçekleştirdiği denetimde dayanacağı kuralların her zaman tam anlamıyla açık olması da mümkün değildir. Bu gibi durumlarda yargı, yapacağı yorumlarda özgürlükçü ve hukukun genel ilkeleri doğrultusunda bir içtihat sergilemelidir. Ancak bu şekilde hareket etmesi durumunda yargı, hukuk devletindeki işlevine uygun bir konuma gelebilir. Bununla birlikte Türkiye'de yakın dönemde yargının tam anlamıyla bu işleve uygun biçimde hareket ettiğini söyleyebilmek güçtür. Zira özellikle konjonktürel olarak vesayet aktörlerin etkin olduğu dönemlerde veya vesayetçi anlayışın baskın olduğu durumlarda yargı, hukuk ve özgürlüklerden ziyade devletin tutumu ve ideolojik tercihler doğrultusunda kararlar verebilmektedir. Bunun yanında yargı, ölçüt olarak aldığı hukuk normunun evrensel standartların gerisinde kalması nedeniyle hukukun nedeniyle üstünlüğü ilkesini zedeleyecek kararlara da imza atabilmektedir. Bir diğer önemli husus ise yargı mensuplarının yetiştirilmesi ve birikimi ile ilgilidir. Tüm bu nedenlerle Türkiye'de hukuk devletinin hayata geçirilebilmesi ve yargısal vesayetin sonlandırılması noktasında değişik raporlara da konu olan önemli sorunlar ve aksaklıklar kendisini göstermektedir. Sonuçta yargı, hukuk devletinde kendisinden beklenileni tam anlamıyla veremediğinden yapılması gereken reformların önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Yerel demokrasinin yerine uluslararası standartlarda bir demokratik sistem Anadolu insanı yani Türkiye'nin olduğu kadar tüm coğrafyamızın geleceği açısından da elzemdir. Tüm toplumun politik reaksiyonlar yerine Türkiye'nin gerçek sorunlarını analiz ederek çözüm üretmeye davet ediyorum" dedi. - ANKARA